

Document A

בראשית פרק א פסוק כו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרַדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ:

▪ רש"י בראשית פרק א פסוק כו

נעשה אדם - ענותנותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שהאדם בדמות המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם. אף כאן בפמליא שלו נמלך ונטל רשות, אמר להם יש בעליונים כדמותי, אם אין בתחתונים כדמותי, הרי יש קנאה במעשה בראשית:

נעשה אדם - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונטל רשות מן הקטן. ואם כתב אעשה אדם לא למדנו שיהא מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו, ותשובת המינים כתב בצדו ויברא אלהים את האדם, ולא כתב ויבראו:

בצלמנו - בדפוס שלנו:

כדמותנו - להבין ולהשכיל:

La Genèse, Chapitre 1, verset 26

Dieu dit : « **Faisons l'homme à notre image, à notre ressemblance.** Qu'il domine les poissons de la mer et les oiseaux du ciel, le bétail, toute la terre et tout être rampant qui glisse sur la terre ».

▪ **Commentaire de Rachi**

Faisons l'homme : C'est la modestie du Saint Béni Soit-Il que nous apprenons d'ici. Car l'homme fut créé à l'image des anges et ceux-ci auraient pu être jaloux de lui. Aussi Dieu prit-Il conseil auprès d'eux. (...) Il leur dit : « Il y a dans les mondes supérieurs, des êtres à mon image. S'il n'existait pas d'êtres à mon image dans les mondes inférieurs, il y aurait jalousie dans l'œuvre de la création.

Faisons l'homme : Bien qu'ils (les anges) ne l'aient pas aidé dans sa formation et que les hérétiques pourraient (de ce pluriel prétendre) dominer le monothéisme, l'Écriture ne s'est pas retenue d'enseigner un trait de bonne conduite et la vertu de l'humilité : le supérieur doit consulter et prendre l'autorisation de celui qui lui est inférieur. Et si la torah avait écrit « je ferai l'homme », nous n'aurions pas appris qu'il avait parlé avec son tribunal mais seulement avec lui-même. Et la réponse aux hérétiques est écrite dans le verset suivant « Et Dieu créa l'homme » et il n'est pas écrit « Et ils créèrent ».

A notre image : sur notre modèle

A notre ressemblance : (c'est la faculté) de comprendre et de discerner.

Document B

משלי פרק טו פסוק לג

יִרְאֵת יְדוֹד מוֹסֵר חֲכָמָה וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנוּה:

▪ רש"י משלי פרק טו פסוק לג

ולפני כבוד ענוה - הענוה גורמת שהכבוד בא:

Proverbe, chapitre 15, verset 33

La leçon de la sagesse, c'est la crainte de l'Eternel ; et la gloire a comme avant-garde l'humilité.

▪ Commentaire de Rachi

Et la gloire a comme avant-garde l'humilité : C'est la vertu d'humilité qui seule peut conduire à l'honneur.

Document C

ויקרא פרק י פסוק כ

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו:

▪ רש"י ויקרא פרק י פסוק כ

וייטב בעיניו - הודה ולא בוש לומר לא שמעתי:

Lévitique, chapitre 10, verset 20

Moïse entendit et il approuva.

▪ Rachi sur ce passage

Il approuva : Moïse reconnut son erreur et n'eut pas honte de dire : « je ne le savais pas ».

Document D

משנה מסכת אבות פרק ד משנה א

בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט) "מכל מלמדי השכלתי" איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר (משלי טז) "טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר" איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר (תהלים קכ"ח) "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך" אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא איזהו מכובד המכבד את הבריות שנאמר (שמואל א' ב') "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלר":

▪ ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ד משנה א

איזהו חכם - הכי קאמר, איזהו חכם שראוי שיתהלל בחכמתו:

הלומד מכל אדם - ואע"פ שהוא קטן ממנו שכיון שאינו חס על כבודו ולומד מן הקטנים, ניכרים הדברים שחכמתו הוא לשם שמים ולא להתיהר ולהתפאר בה:

Maximes des pères, 4ème chapitre, 1ère Mishna

Ben Zoma dit : **Lequel est appelé sage ? Celui qui apprend de tout individu**, comme il est dit : « *Je suis plus avisé que tous mes précepteurs* ». Qui est l'homme fort ? Celui qui sait se dominer comme il est marqué : « *Qui résiste à la colère l'emporte sur le héros ; qui domine ses passions, sur un preneur de villes* ».

Qui est le riche ? Celui qui se réjouit de sa part comme il est dit : « *Le produit de ton travail tu mangeras, tu seras heureux et le bien sera ton partage* » — heureux dans ce monde-ci et le bien pour le monde futur. Quel est l'homme qu'on honore, celui qui respecte les créatures comme il est dit : « *car j'honore qui m'honore et qui m'outrage sera livré au mépris* ».

▪ **Commentaire de Rabbi Ovadia Mibarténoura (Commentaire équivalent à celui de Rachi)**

Lequel est appelé sage : c'est-à-dire qui est l'homme sage qu'on peut louer pour sa sagesse.

Celui qui apprend de tout individu : même d'un plus petit que lui. Puisqu'il ne n'accorde aucune importance à son honneur et qu'il est prêt à apprendre de plus petit que lui, cela prouve que sa soif de connaissance est sans intérêt et non pour en tirer un quelconque honneur.